

KATHOLIEK
ONDERWIJS
.VLAANDEREN

HEB JE ER ZIN IN? HET IS MAAR EEN WOORD ...

Dag van ... Eindtermen eerste graad Nederlands

23 mei 2019

Marleen Lippens

VERGELIJK EN BESPREEK

- Heb je er **zin** in? Het is maar een **woord** ...
- Neen, we hebben er geen **goesting** in ... zeker niet als hij weer het **woord** zal **nemen**.
- Gebruiken we in die **zin** wel het juiste **woord**?

VERGELIJK

- **zin hebben in**
 - **goesting hebben in**
 - **die zin ...**

- **Het is maar een woord ...**
 - **het woord nemen**
 - **het juiste woord**

HOE PAST DIT IN DE AANPAK?

- Vergelijken
- Reflecteren
- Verklaren
- Redeneren
- ...

NIEUWE ET'EN EN LEERPLANNEN

- Zelfde aanpak
- Taalgebruik - taalsysteem - taalgebruik

WAT BLIJFT ER? AANPAK!

‘reflecteren, nadenken over, inzicht gebruiken’ =>

1 waarnemen	2 begrijpen en interpreteren	3 verwerken
zich verwonderen zich verbazen stilstaan bij verkennen zich vragen stellen herkennen	verwoorden bespreken verklaren vergelijken verbanden leggen begrippen ordenen	redeneren beoordelen toepassen besluiten verbeteren aanpassen plezier beleven systematisch onderzoeken creatief denken

Taal,
taalgebruik en
taalsysteem

DOELEN TAAL, TAALGEBRUIK, TAALSYSTEEM

Taal,
taalgebruik en
taalsysteem

14	Inzicht verwerven in verschillende aspecten van het taalsysteem: klanken, woorden, zinnen, teksten, betekenissen, spelling, interpunctie (afbakening: begrippenlijst)	toepassen
15	Gebruiken van inzicht in de belangrijkste regels van Standaardnederlands als taalsysteem ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen	toepassen

DOELEN TAAL, TAALGEBRUIK,

Taalregister

16

(Overeenkomsten en verschillen tussen)

Standaardnederlands, regionale en sociale taalvariëteiten in het Nederlands

- Communicatiemodel
- Tekststructuur
- Taalhandelingen en ta

Communicatiemodel

zender, boodschapper, ontvanger,

Taalhandelingen

bv. beweren, meedelen, beloven, om info vragen, verzoeken, zich verontschuldigen, waarschuwen, groeten, bedanken, instructies geven, zich verontschuldigen

Tekststructuur

Opbouw van de tekst bv. inleiding, midden, slot, illustraties, (tussen)titels, opsommingstekens, witregel

lassen

DOELEN TAAL, TAALGEBRUIK, TAALSYSTEEM

Taal,
taalgebruik en
taalsysteem

17

Strategieën inzetten bij informatieverwerking en communicatie

- bij receptieve vaardigheden
- bij productieve vaardigheden
- bij interactie
- bij falende communicatie
- om betekenissen te achterhalen

analyseren

AAN WELKE (WERK)WOORDEN DENK JE?

HOE AANPAKKEN?

- OVUR
- Bestuderen beeld
- Werkwoorden noteren
- Vervoegen
- Spelling afkortingen (bv. sms'en)
- Betekenisrelaties
- ...

TAAALREGISTER - TAAALVARIATIE - BETEKENIS

- Wat betekent het werkwoord ‘chatten’?
- Uit welke taal is dit werkwoord afkomstig?
- Bij welke bevolkingsgroep is dit woord populair? Hoe komt dat, denk je?
- Welke manier van chatten zie je op de foto?

AAN WELKE (WERK)WOORDEN DENK JE?

AAN WELKE (WERK)WOORDEN DENK JE?

- In welke situatie bevindt de man op de foto zich?
- Wat betekent de beweging in deze situatie?
- In welke situatie zou jij deze beweging kunnen maken?

AAN WELKE (WERK)WOORDEN DENK JE?

- In welke situatie bevinden de jongeren op de foto zich?
- Wat veronderstelt het beeld met de voeten? Beschrijf de situatie.
- Welke (werk)woorden vind je specifiek voor het beeld?

AAN WELKE (WERK)WOORDEN DENK JE?

- Woordenschatuitbreiding
- Taalvariatie
- Betekenisrelatie
- Woordfamilie
- ...

HOE ONTSTAAN NIEUWE WOORDEN?

- Klimaatmars - klimaatspijbelaars - klimaatbeleid - klimaatbetogers /klimaatbetogen - klimaatjongeren - klimaatactiviste ...
- Nieuwe woorden
- Betekenis achterhalen (strategie?)
- Soort woorden (samenstelling)
- Betogen - betalen vs. bespreken

BEKIJK DE BEELDEN MET SLOGANS

- Met welke slogan zou jij wel willen betogen? Waarom precies die slogan?
- Met welke slogan wil je liever niet op straat komen? Waarom?
- Welke slogan vind je aantrekkelijk/leuk/goedgevonden/origineel?

SLOGANS

- Leerlingen zelf slogans laten verzamelen
- Aanvullen en dan er verder mee aan de slag gaan.

→ aansluiten bij de actualiteit

A

B

C

D

E

F

G

H

SLOGANS CLASSIFICEREN

- Welke slogans lijken op elkaar? Welke slogans horen samen? Welke 'werken' op dezelfde manier?
- Waarom lijken de slogans op elkaar? Wat is gemeenschappelijk?
- Wat is de boodschap?
- Wat is het effect op de lezer van de slogan, op de ontvanger?
- Welke middelen heeft de zender gebruikt om zijn boodschap te laten opvallen?

STERKE SLOGANS: KENMERKEN - VOORWAARDEN - EFFECT?

Bv.

- Klinkt goed, bv. met rijm
 - Beeldspraak, bv. woordspeling, overdrijving, tegenstelling
 - Visueel aantrekkelijk
 - Kort (hoe korter, hoe beter)
 - Humor
 - Combinatie beeld en tekst
-
- Waarom zou een zender dit doen? Wat is het effect op de ontvanger? Maakt het de boodschap anders ...
 - Wat heeft dit op effect op mensen die de slogans lezen?
Op ontvangers?

ZELF SLOGANS ONTWERPEN

- Sterke slogans bedenken
- Leerlingen werken per twee
- Zoeken hoe ze hun slogan aantrekkelijk kunnen maken
- Slogan opstellen
- Kenmerken in hun slogan aanduiden
- Slogan aan de anderen voorstellen
- Vragen communicatiemodel erbij nemen

COMMUNICATIE

- Wanneer je communiceert, breng je informatie over van een zender naar een ontvanger.
- Soms doe je dat met woorden, soms met gebaren, gezichtsuitdrukkingen ...
- Welke delen kun je in de communicatiesituatie onderscheiden?

COMMUNICATIE

- Maak top tien van delen/vragen van communicatiesituatie /-model.
- Welke **tien vragen** kun je stellen om een communicatiesituatie voor te bereiden?
bv. **Welke vragen stel je bij het beeld?**
- Wissel het resultaat met elkaar uit. Duid de verschillen en overeenkomsten aan.
- Vergelijk met het resultaat op het bord.
→ **Vragen stellen en opfrissen van de kennis**

TOP 10 COMMUNICATIEMODEL

- Wie is de de zender van de boodschap?
 - Wie is de ontvanger van de boodschap?
 - Wat is de boodschap?
 - Waarover gaat de boodschap?
 - Welke bedoeling heeft de zender met zijn boodschap?
 - In welke situatie: waar, wanneer vindt de boodschap plaats? Wat is de context?
 - Welk kanaal gebruik je bij die boodschap?
 - Hoe komt de communicatie tot stand? Op welke manier?
 - Welk effect heeft de boodschap op de ontvanger?
 - **Welke ruis treedt er op tijdens de communicatie?**
-

IEDER GEBRUIKT TAAL OP EIGEN MANIER

- Wat toon je anderen door je manier van spreken of schrijven?

(Bv. Dag van de moedertaal)

- Hoe gebruik je je moedertaal? Dikwijls gebruik je je moedertaal zoals het je best past.
- Gebruik je in alle situaties je moedertaal?
- Hoe noem je de taalvariëteit die je in informele gesprekken gebruikt?
- Hoe noem je die taal die je altijd in elke situatie kunt gebruiken? / Welke taalvariëteit gebruik je om in contact te komen met mensen buiten je vertrouwde omgeving?

MAAK EEN ZIN: ER IS ... OF ... DOET ...

1

2

3

MAAK EEN ZIN: ER IS ... OF ... DOET ...

- Bekijk aandachtig de foto's. Probeer te identificeren wat (gebeurtenis) en/of wie (mensen) er op de foto's te zien is.
- Voorzie de foto's van een onderschrift. Elk onderschrift bestaat uit een zin die in de tegenwoordige tijd is geschreven.
- Bij elke foto wordt aangegeven welke zinsdelen je minimaal moet gebruiken.
- Benoem elk zinsdeel.

MAAK EEN ZIN: ER IS ... OF ... DOET ...

- De jonge onderzoekster noteert de resultaten.
- De oorzaak van de brand wordt nog onderzocht.
- Ze genieten van een lekkere picknick in het park.

ACTIEF OF PASSIEF?

AAN DE SLAG MET ZINNEN

- In welke zin doet iemand iets?
- Wat/wie ondergaat de actie? Hoe noem je dat zinsdeel?
- Onderstreep het werkwoordelijk gezegde.
- Markeer het onderwerp.
- Wat stel je vast?

- In welke zin is iets of iemand actief? In welke zin is er een actie? → Die zin is een actieve zin.

- In welke zin wordt beschreven dat er iets gebeurt of dat iets een actie ondergaat? → Deze zin is een passieve zin.

WAAROM PASSIEF?

- 1 Als het niet belangrijk is wie iets doet of heeft gedaan.
- 2 Als je niet weet wie iets doet of heeft gedaan.
- 3 Als je de handeling wilt benadrukken.

- 1 De bestelling wordt volgende week verstuurd.
- 2 Er wordt elke avond in het park gevoetbald.
- 3 Dat lied wordt telkens te hoog gezongen.
- 4 De leerlingen worden door hun klasleraar begeleid.
- 5 De voorbije dagen werd veel houten speelgoed verkocht.
- 6 Er werd aan de noodrem getrokken.

ACTIEF EN PASSIEF

- Waarom kan de keuze van de schrijver voor passief wel?

Besluit

- 1 Als het niet belangrijk is wie iets doet of heeft gedaan.
- 2 Als je niet weet wie iets doet of heeft gedaan.
- 3 Als je de handeling wilt benadrukken.

ACTIEF EN PASSIEF

A Er is vannacht in onze wijk een moord gepleegd.

B Er wordt tijdens de werkuren te veel op het internet gesurft.

C De politie heeft vorige week drie personen opgepakt die verdacht worden van de diefstal in het Van Goghmuseum.

D Ik neem het op voor de werknemers die door hun collega's zijn verraden.

ACTIEF EN PASSIEF

A Er is vannacht in onze wijk een moord gepleegd.

→ Handelende persoon = onbekend

B Er wordt tijdens de werkuren te veel op het internet gesurft.

→ Handelende persoon = uit voorzichtigheid of tact niet benoemen

C De politie heeft vorige week drie personen opgepakt die verdacht worden van de diefstal in het Van Goghmuseum.

→ Betere aansluiting zinnen: De politie heeft vorige week drie personen opgepakt. De politie verdenkt hen van de ...

D Ik neem het op voor de werknemers die door hun collega's zijn verraden.

→ Dubbelzinnigheid voorkomen: Ik neem het op voor de werknemers die hun collega's verraden hebben.

ACTIEF EN PASSIEF - VERGELIJK

1 Zij is gekomen.

2 Zij is ontslagen.

- Onderzoek het onderwerp.
- In welke zin kun je een handelend voorwerp (of doorbepaling) toevoegen?
- Probeer de pv (of een werkwoord van het wwg) te vervangen door 'wordt'.

→ Zin 1 is actief (*Zij* voert het gezegde uit), zin 2 is passief (*Zij* ondergaat het gezegde).

ACTIEF EN PASSIEF - VERGELIJK

- Neem zinnen uit een verhaal en bied twee vormen aan.
- Wat klinkt het best? Het spannendst? Het meest geslaagd? Waarom?
- *De bankovervaller werd op zijn neus gestompt door de bewaker.*
- *De bewaker stompte de bankovervaller op zijn neus.*
- *Hij werd gekust door zijn vriendin.*
- *Zijn vriendin kuste hem.*

ACTIEF EN PASSIEF - VERGELIJK

Besluit

- Als je een lezer wilt meevoeren in je verhaal, zijn passieve zinnen bijna nooit een goede keuze. Beschrijf je bv. een gevecht of achtervolging, dan wil je actie voelen, geen passiviteit.

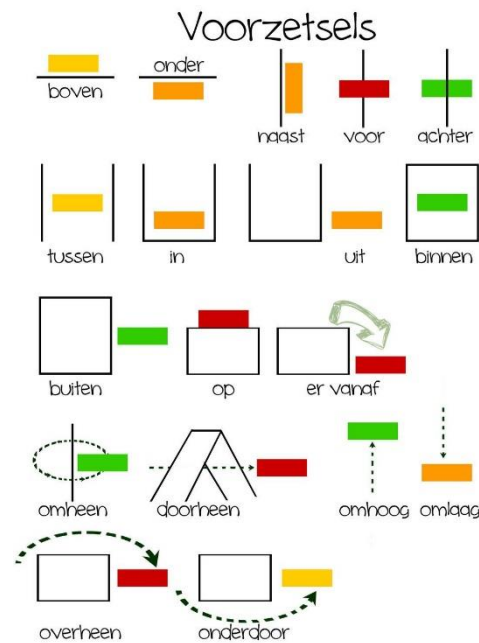
Spanning opbouwen → je wilt actie!

- Ook bij het beschrijven van heftige emoties, zoals liefdesscènes komt passief taalgebruik niet van pas.

Liefde beschrijven → je wilt ‘vuur’!

VOORZETSELVOORWERP EN BWB - LV ...

JO WACHT OP DE TREIN

JO WACHT OP DE TREIN.

Bij welke afbeelding horen deze betekenissen ... ?

- *Jo zit boven op de trein terwijl hij wacht.*
- *Jo wacht op het perron totdat de trein komt.*

→ Waarbij hoort letterlijke of figuurlijke taal?

WAT BETEKENEN DEZE ZINNEN? BESPREEK OOK DE FUNCTIE.

- *Jo wacht op de trein op de trein.*
- Zij wacht op haar vriendinnen.
Hij wacht op het schoolplein.
- We hadden veel plezier in het pretpark.
We hebben veel plezier in ons werk.
- Zij hingen aan zijn lippen.
De jas hangt aan de kapstok.
- Jan kijkt televisie.
Jan kijkt naar de televisie.

VASTKLAMPEN AAN

- Maak dezelfde redenering.
- Bouw twee zinnen.
- Wat betekenen ze?
- Waar hoort letterlijk/figuurlijk bij?

- Idee: laat leerlingen een kort filmpje maken.
- <https://www.youtube.com/watch?v=YWwBzKqzgCQ>

VZV EN VOORZETSELS

Waar kun je met voorzetsels spelen?

- *Jo wacht op de trein*
- *Jo wacht naast de trein*
- *Jo wacht in de trein.*

→ Leerlingen beschrijven in eigen woorden wat het verschil is tussen een vz uit een bwb en een vz uit een vzv.

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

- Voorkennis:
 - werkwoorden herkennen
(met wwg/nwg - pv)
 - onderwerp

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

Een taalonderzoekje ...

- Neem een eigen tekst.
- Lange en korte zinnen vs. enkelvoudige en samengesteld.
- Opbouw van de zinnen (met start en einde van de zin).
- Voorbereidende opdracht - E / S.

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

- Sterre kijkt naar het journaal.
- Hij zal koffie en thee halen.
- Het meisje liep de trap op en ging de klas binnen.
- Omdat het bleef sneeuwen, werd de wedstrijd afgelast.
- Zij begrijpt niet hoe ze breuken moet vermenigvuldigen.
- Ik heb je toch verteld dat ik je gisteren nog had willen bellen?

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

- Sterre **kijkt** naar het journaal.
- Hij **zal** koffie en thee **halen**.
- Het meisje **liep** de trap op en **ging** de klas binnen.
- Omdat het **bleef sneeuwen**, **werd** de wedstrijd **afgelast**.
- Zij **begrijpt** niet hoe ze breuken **moet vermenigvuldigen**.
- Ik **heb** je toch **verteld** dat ik je gisteren nog **had willen bellen?**

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

Besluit

- Zoek de werkwoorden in een zin en verdeel ze in groepjes (wwg - deel nwg).
- Zinnen met meer dan één groepje zijn samengesteld.
- Ieder groepje waar niets tussen kan is een bijzin.

ENKELVOUDIG EN SAMENGESTELD

Lees de tekst grondiger en los de vragen op.
Zijn de uitspraken over de tekst juist (J) of fout (F)?
Verbeter indien fout. Schrijf in volledige zinnen.

De tekst bevat 4 samengestelde zinnen.			
In de tekst bevatten alle samengestelde zinnen een voegwoord.			
Het onderwerp in de tweede zin bevat weer een wwg/nwg.			

Wat kun je uit dit taalonderzoek besluiten?

Bouwde je alleen enkelvoudige zinnen, dan pas je dat aan.

Bouwde je te lange samengestelde zinnen, dan splits je ze.

De schrijftaak bevat deze zinnen:

Ja

Nee

vragende zin

mededelende zin

- met inversie

- bevestigende

- ontkennende

enkelvoudige zin

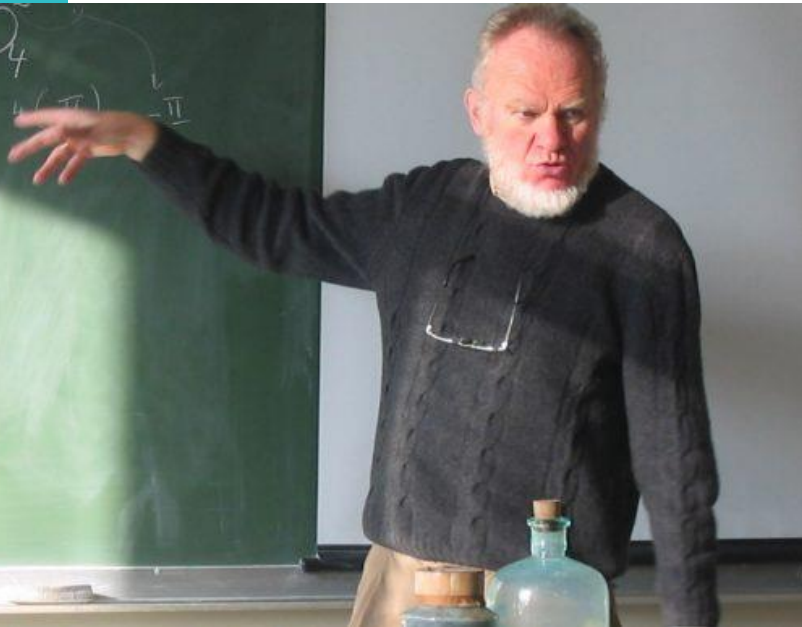
samengestelde zin

EEN NIEUWE LERAAR

- Maak een persoonsbeschrijving van een leraar als vervanger voor een zieke leraar Nederlands /wiskunde ...
- Kies een van de foto's.

EEN NIEUWE LERAAR

EEN NIEUWE LERAAR

- Kies een foto. Beschrijf de persoon zo gedetailleerd mogelijk.
- Verwerk in je beschrijving zo veel mogelijk bijvoeglijke naamwoorden (*of getal aangeven*).
- In een eerste deel van je beschrijving geef je alleen feiten. In een tweede deel geef je ook je mening over de persoon.
- Jouw beschrijving gaat verder dan wat de foto je vertelt. Fantaseer maar!

EEN NIEUWE LERAAR - INTEGRATIE

Spreken

Je bent goed verstaanbaar (tempo, articulatie ...).

Je vertelt het op een leuke manier (intonatie, mimiek ...).

Je kijkt je publiek aan.

Je spreekt zonder haperingen, herhalingen of stoplappen.

Het register is aangepast aan de situatie.

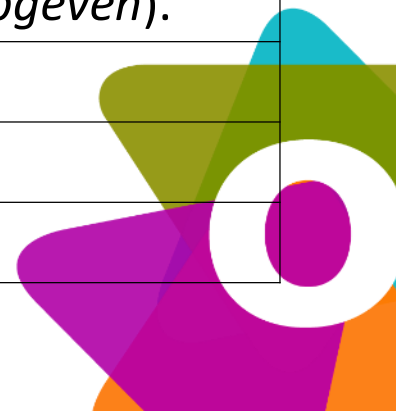
Taalbeschouwing

Je gebruikt pittige bijvoeglijke naamwoorden (*eventueel aantal opgeven*).

Je start de beschrijving met feiten.

Daarna geef je ook je mening.

Je hebt een duidelijk begin en slot.

AAN DE SLAG MET TEKSTEN

Als opstap voor

- taal, taalgebruik en taalsysteem
- taalonderzoekje
- lezen van andere tekst
- spreken over ... /argumenteren
- schrijven/noteren van besluit
- maken van andere oefeningen
- ...

→ Voorbeelden uit tlpst

HOE REAGEER JIJ OP TAALFOUTEN?

Als je een taalfout ziet of hoort, hoe reageer jij dan? Laten foutjes je koud of krijg je er pijn van aan je ogen en je oren? Je reactie verklapt misschien veel over je karakter.

Onderzoekers van de universiteit van Michigan in de Verenigde Staten lieten een groep proefpersonen een aantal e-mails lezen. Er zaten foutloze emailberichten bij, maar in andere e-mails hadden de onderzoekers spelling- en grammaticafouten gestopt.

Uit de reacties bleek dat introverte (= 'naar binnen gekeerde') lezers zich sneller ergerden aan de mails met taalfouten dan lezers met een extravert (= 'op de buitenwereld gericht') karakter. Introverte mensen zijn dus gevoeliger voor taalfoutjes.

Moet je er wel of niet iets van zeggen als iemand een taalfoutje maakt? Je kunt het doen, maar roep niet direct 'Fout! Weet je dat niet eens?' Je hebt de meeste kans dat de ander iets van je wil leren als je vriendelijk bent: 'Er viel me iets op aan je mail.' "Als je iemand te veel wijst op fouten, dan gaan mensen heel voorzichtig schrijven", zegt Peter Taal, taalcoach bij de Nederlandse omroep.

Tip: wees niet al te streng voor de foutschrijvers, want dan worden ze alleen maar onzeker.

(Naar tlpst)

HOE REAGEER JIJ OP TAALFOUTEN?

1 Bespreek klassikaal

1a Vallen taalfoutjes in teksten van anderen je op?

1b Verbeter je anderen als ze taalfoutjes maken?

1c Hoe vind je het als iemand anders jou op jouw taalfoutjes wijst?

1d Zijn spelling- en grammaticafouten erger dan typefouten?

1e Maakt het uit in wat voor soort tekst iemand taalfoutjes maakt?

1f Klopt het dat introverte mensen zich sneller aan taalfouten ergeren dan extraverte mensen?

2 Herlees de tip: “Wees niet al te streng voor de foutschrijvers, want dan worden ze alleen maar onzeker.”

2a Wie is het hiermee eens en wie niet?

2b Bedenk als voor- en tegenkamp argumenten voor je mening en probeer elkaar te overtuigen.

HOE REAGEER JIJ OP TAALFOUTEN?

2b argumenten - feit - mening ...

→ Is het zo, of vindt men het zo?

1 Ons land telt tien provincies.

2 Fran vindt de West-Vlamingen de vriendelijkste mensen van Vlaanderen.

3 Ik vind de Belgische kust de leukste plaats om met vakantie te gaan.

4 Oostende ligt aan de Belgische kust.

→ Maak reclame voor jouw gemeente. Doe dat met twee zinnen om toeristen te lokken! In één zin vermeld je een feit. In de andere zin geef je een mening.

HOE REAGEER JIJ OP TAALFOUTEN?

Digitale opdracht: www.taalfoutjes.nl

Erger jij je aan taalfouten in e-mails?

Soms zijn taalfoutjes heel grappig. De website www.taalfoutjes.nl verzamelt taalfoutjes en bedenkt er leuke tekeningen en zinnen bij.

Bekijk bijvoorbeeld deze: wanttegel, zelfreizend bakmeel en uizoeken.

Bedenk zelf een tekening of een zin bij een taalfoutje, zodat de fout grappig wordt.

Wanttegel blacno brillc

- Wit. Glans. 20x25cm.
- Verkoop per pak. Prijs per m²:

14.99

Appel cakejes

10 stuks

Ingrediënten

- 1 appel (Goudreinette)
- 125g roomboter
- 125g bruine bastardsuiker
- 125g zelfreizend bakmeel
- ½ zakje vanillesuiker
- 2tl speculaaskruiden
- 2 eieren

Benodigheden

- Mixer
- Oven
- Papieren cakevormpjes

WAAROM HET PAARD, MAAR DE KOE?

Sommige woorden hebben het lidwoord de voor zich en andere het. Meestal weet je vanzelf of je de moet gebruiken of het. Als een buitenlander Nederlands wil leren, moet hij uit zijn hoofd leren welke woorden het-woorden zijn en welke niet. Toch zit er soms een systeem achter.

Het is een beetje gek dat je het paard zegt en de koe. Wat is het verschil? Het tijdschrift Kijk zocht het uit.

Het blijkt dat we vroeger in het Nederlands voor boerderijdieren vier verschillende woorden hadden. Eén woord was voor het vrouwtje (bij het paard is dat 'de merrie'), één voor het mannetje (bij het paard: 'de hengst'), één voor het kind ('het veulen') en één voor al die dieren bij elkaar ('het paard'). De woorden voor het mannetje en het vrouwtje hadden altijd de en de woorden voor het kind en alle dieren bij elkaar het.

Een ander voorbeeld is het schaap: het mannetje heet 'de ram', het vrouwtje 'de ooi' en het kind 'het lam'.

Voor koeien gold het vroeger ook: 'de koe' was alleen het vrouwtje, terwijl het mannetje 'de stier' heette en het jong 'het kalf'. Het algemene woord was 'het rund'. Alleen gebruiken mensen steeds vaker 'de koe' om alle dieren aan te duiden. Daardoor raakt het systeem dus een beetje in de war.

(Naar tlpst)

WAAROM HET PAARD, MAAR DE KOE?

Heb jij wel eens moeite met de lidwoorden in het Nederlands? In de tekst staat: “Alleen gebruiken mensen steeds vaker ‘de koe’ om alle dieren aan te duiden. Daardoor raakt het systeem dus een beetje in de war.”

→ Lees het hele artikel in Kijk.

- Voor welk ander dier geldt hetzelfde als voor ‘de koe’?
- Bekijk een lijst met benamingen voor dieren op Wikipedia.
- Welk bekend dier (het leeft in het bos) kun je nog toevoegen aan het rijtje van vijf dieren in het artikel in Kijk?
- Er zijn geen echte regels wanneer een woord het lidwoord de of het lidwoord het krijgt. Toch zijn er wel bepaalde groepen woorden waar je (bijna) altijd de of het voor zet.

WAAROM HET PAARD, MAAR DE KOE?

Kies bij elke woordgroep het juiste lidwoord.

- namen van cijfers en letters de / het
- namen van rivieren en bergen de / het
- namen van sporten en spellen de / het
- namen van talen de / het
- namen van windrichtingen de / het
- verkleinwoorden de / het
- woorden voor vruchten, bomen en planten de / het

Sommige woorden komen voor met ‘de’ en met ‘het’. Ze betekenen dan soms iets anders.

Bv. Wat betekenen deze woorden? de aas / het aas - de bal / het bal - de blik / het blik - de jacht / het jacht - de pad / het pad - de portier / het portier

SOORTEN LIDWOORDEN

- Bepaald
- Onbepaald
- Ontkennend

- Wanneer welk lidwoord:
betekenisverschil? Vergelijk ...

VOORNAAMWOORDEN

De koe: hij/zij/het staat in de wei?

Het paard: hij/zij/het staat in de wei?

Katrijn zet haar paard op stal. Ze geeft hem/haar/het geborsteld.

...

Verschil Vlaanderen en Nederland?

Besluit?

WERKVORM: ODD ONE OUT

Bv.

- Voornaamwoorden
- Samenstelling - afleiding - voorvoegsel - achtervoegsel
- ...

WERKVORM - VOORNAAMWOORDEN

A Ze straalt.

- 1 De zon
- 2 Een vrouw
- 3 De lamp
- 4 De sterren

B Het ligt op tafel.

- 1 De computer
- 2 De appel
- 3 Het horloge
- 4 Het flesje
- 5 De fles

C Het heeft de hele avond geweend.

- 1 De baby
- 2 Het kindje
- 3 Het hondje

WERKVORM - VOORNAAMWOORDEN

Welke zin hoort niet thuis in het rijtje? Je argumentatie is belangrijk.

A

- 1 Je zus is hier geweest.
- 2 Heb je dat gisteren ook op tv gezien?
- 3 Ik hou van je.

B

- 1 Als ik thuis kom van school, trek ik onmiddellijk men schoenen uit.
- 2 Men zegt dat het beter is voor de voeten.
- 3 Het is beter dat ik men schoenen niet de hele dag aanhoud.

C

- 1 De politie zoekt me.
- 2 Na een weekend met de jeugdbeweging moet ik me grondig wassen.
- 3 Mijn vriend kocht me een mooi cadeautje.
- 4 Sorry, ik heb me vergist.

DIALECTEN ZIJN IN

Dialecten worden al jarenlang met uitsterven bedreigd. Toch komt er steeds meer aandacht voor, want door hun dialect te spreken onderstrepen mensen dat ze trots zijn op de plaats of streek waar ze vandaan komen.

De afgelopen vijftig jaar is het aantal dialectsprekers sterk gedaald. Dat komt doordat steeds meer mensen alleen de standaardtaal leren spreken. Dat heeft als voordeel dat je elkaar altijd kunt verstaan, ook als je uit verschillende delen van het land komt.

Er is ook lange tijd neergekeken op dialectsprekers: ze werden als achterlijk beschouwd en daardoor ontstond er een schaamtegevoel over het eigen dialect.

Ondertussen is dat minderwaardigheidsgevoel verdwenen. Veel dialectsprekers zijn trots op hun dialect en daarom doen ze er alles aan om het te behouden. Zo zijn er zangers en cabaretiers die in de taal van hun eigen streek zingen en grappen maken.

De laatste jaren ontstaan er zelfs ook nieuwe dialecten. Dat komt doordat allochtonen bestaande dialecten vermengen met hun eigen accent en woordenschat.

(Naar tlpst)

DIALECTEN ZIJN IN

- Mogelijkheden?
- Doelen?
- Welke opdrachten?

DIALECTEN ZIJN IN

- Welke tegenstelling staat in alinea 3 en 4?
- Wat zou de reden zijn dat er lange tijd werd neergekeken op dialectsprekers? Hoe zou het komen dat dat gevoel nu juist weer verandert?
- Er wordt gedacht dat de globalisering en het gebruik van massamedia mogelijke oorzaken zijn van het verdwijnen van dialecten. Leg uit waarom dat mogelijke oorzaken zijn.
- Welke taalvariëteiten kennen we? Bespreek.
- Wanneer gebruik je welk (taal)register? (zie ook communicatiemodel)

TAALREGISTERS - TAALVARIATIE

Wat is taalvariëteit?

- Het **verschil** in **taalgebruik** binnen een **taalgebied**, zoals wielertaal, jongerentaal, Oost-Vlaams, Limburgs, straattaal en sms-taal.

Wat is dialect of streektaal?

- Het is een variëteit van het Nederlands die alleen in een bepaalde streek gesproken wordt.

Wat is Standaardnederlands (SN)?

- Het is het Nederlands dat wordt onderwezen op scholen en dat wordt gebruikt door de overheid en de media.

Wat is tussentaal?

- Het is de benaming voor de informele spreektaal in Nederlandstalig België die geen dialect is, maar ook geen Standaardnederlands.

VRAGEN?

